

УДК 7.05:687.01

CASUAL ЯК ФОРМУЮЧИЙ ПРИНЦИП ТА НЕВІД'ЄМНА СКЛАДОВА СУЧАСНОЇ МОДИ**Чупріна Н. В., Смаженко В. С., Гудзь А. С.**

Київський національний університет технологій та дизайну

У статті розглядаються основні критерії впливу певних модних тенденцій ХХ століття на структурування сучасних вимог до одягу масового споживання. Охарактеризовано соціо-культурні фактори становлення модного тренду casual як комплексної основи сучасної моди. Проведено аналіз принципів та етапів формування проектного образу в сучасній індустрії моди. Сформовано критерії формуючого принципу еkleктики в структуруванні модного тренду casual в сучасній індустрії моди. На основі застосування основних класифікаційних ознак було визначено характерні та специфічні риси підвидів casual як актуального стильового напрямку в моді.

Ключові слова: мода, індустрія моди, еkleктика, casual, модний тренд, стиль, проектний образ, стильовий напрям

Як відомо з історії мистецтва, вже в ХІХ ст. з'явилися стилі, засновані на використанні образних властивостей минулого та їх змішанні («історизм», «еклектика»). Еkleктизм став і однією з найважливіших характеристик культури ХХ ст., особливо його останньої третини – культури «постмодерну» (еклектика – змішання різних стилів, співіснування одночасно декількох стилів), що вплинуло і на моду, і на костюм. Останнім «великим художнім стилем» можна вважати, мабуть, стиль «модерн». У ХХ ст. їм на зміну прийшли нові концепції і методи, пов'язані, насамперед, з інноваційною сутністю мистецтва авангарду: «абстракціонізм», «функціоналізм», «сюрреалізм», «поп-арт» і т.д., які відображають світогляд людини ХХ ст. [1]. І мова може йти не про великий стиль, а, швидше, про модні тренди (коли тренд стає модним, втрачаючи при цьому стійкість образних властивостей протягом досить тривалого часу, якою наділені «великі стилі епохи»).

У моді ХХ в. в кожному десятилітті були актуальні свої мікростілі в костюмі, які послідовно змінювали одне одного: в 1910-і р.р. – «східний стиль» і «нео-грек»; в 1920-і р.р. – «ар деко» («російський», «єгипетський», «латиноамериканський», «африканський»), «геометричний»; в 1930-і р.р. – «неокласицизм», «історизм», «альпійський», «сюрреалізм»; в 1940-і р.р. в США з'явилися в модному костюмі сильові напрями «кантрі» та «вестерн», «латиноамериканський»; в 1950-і р.р. – «ню лук», «шанель»; в 1960-і р.р. – «космічний»; в 1970-і р.р. – «романтичний», «ретро»,

«фольклорний», «етнічний», «спортивний», «джинсовий», «дифузний», «воєнізований» («мілітарі»), «білизняний», «диско», «сафарі», «панк-стиль»; в 1980-і р.р. – «екологічний», стиль «нових піратів», «неокласика», «нео-бароко», «сексі», «корсетний», «етнічний», «спортивний»; в 1990-і р.р. – «гранж», «етнічний», «екологічний», «гламур», «історизм», «нео-панк», «кібер-панк», «неохіпі», «мінімалізм», «мілітарі» тощо. Кожен сезон модні видання пропагують нові стильові напрями та модні тренди, кожен дизайнер одягу прагне створити свій стиль. Але вражаюче розмаїття напрямів та трендів у сучасній моді зовсім не означає, що вони з'являються довільно.

Актуальним стає напрям, в якому знаходять відгук політичні події, соціальні проблеми, що хвилюють людей, їх захоплення і цінності. У модних трендах відображаються зміни способу життя і образу людини кожного часу, уявлення про її місце і роль в сучасному світі. На появу нових стилів беззастережно впливають і винаходи нових матеріалів чи способів їх обробки.

Але найбільшої актуальності та затребуваності у сучасному суспільстві споживання набуває, безперечно, поєднання функціональних характеристик та образних властивостей, виокремлених з кожного модного існуючого тренду. Принципи їх узагальнення в єдиному проектному образі різні, Але вони безпосередньо пов'язані з самоідентифікацією масового споживача та потребами сучасного суспільства споживання. Результатом такого комбінування проектних характеристик модного образу стає глобальне поширення так званого «дифузного стилю», що знайшов у сучасній індустрії моди відображення в такому модному тренді як «кежуал».

Постановка завдання

Відповідно, мету даної статті можна визначити як проведення аналізу принципів та етапів формування проектного образу в сучасній індустрії моди.

Результати дослідження

Модний тренд Casual (з англ. – випадковий, ненавмисний, повсякденний) – стильовий напрям, головними рисами якого є практичність, зручність, простота силуетів, невимушеність поєднань, а також багатшаровість. Головним при складанні комплекту в дусі casual є комбінування елементів класичного стилю з неформальними елементами, що створює відчуття елегантної свободи. Casual з'явився у Великобританії в другій половині 70-х років XX століття, спочатку вважався стилем футбольних уболівальників та учасників фанатських рухів [2].

Передумови виникнення «стилю casual» вперше відмічені в 50-х роках минулого століття, коли в Англії зародився рух молоді Teddy-boys (Tedds). Учасники вуличних банд і угруповань виділяли себе модними дорогими костюмами. Вони одягалися подібно аристократам епохи короля Едуарда VII, за що їх і називали «Тедами» (коротка форма імені Edward – Ted). Типові комплекти одягу представників цього руху склалися з довгих драпових піджаків, завужених брюк-«сопілочок» і сорочок з білим комірцем. Гаслом «Тедів» була фраза: «Хороший зовнішній вигляд не гарантує зразкової поведінки» [3].

У 1958 році на зміну руху Tedds прийшло наступне покоління міських модників, які називалися «модами» (англ. – Mods). Образ «модів» в чомусь нагадував Tedds, але відрізнявся мінімалізмом. Девізом служили слова «помірність і акуратність». Костюм «мода» складався з вузьких штанів зі стрілками, бездоганно скроєного приталеного піджака, нейлонової сорочки з вузьким комірцем, тонкої краватки, черевиків з вузькими носами, вітровки або куртки зі штучної шкіри на блискавці. «Моди» цінували дорогий фірмовий одяг. Представниками руху можна вважати учасників групи «Бітлз» («The Beatles»). Музикою «модів» вважався рок-н-рол, а головним засобом пересування був вінтажний скутер. У середині 1960-х рух «модів» зник з вулиць. Його витіснили такі субкультури, як панки й скінхеди, одяг яких не мав нічого спільного з елегантними костюмами «модів».

У другій половині 1970-х років у вуличному вбранні стався черговий зсув. Тоді в центр уваги потрапив футбол, який став найпопулярнішою спортивною грою. Бути вболівальником було модно і престижно, молодь регулярно відвідувала матчі і чемпіонати. Так з'явилася субкультура фанатів: з уболівальників формувалися цілі клуби, вони вчили речівки, пісні та гімни улюблених команд. Серед представників футбольних клубів окреслився і певний стиль, який став останнім поштовхом для формування нового напрямку в моді – casual. Відмінною особливістю тепер був одяг певних брендів і відсутність атрибутики футбольного клубу. Така тенденція дуже скоро вилилася в окремих рух фанатів, які називали себе «Casuals». Де зародився рух достеменно невідомо, однак прийнято вважати, що це або Ліверпуль, або Манчестер. У 1970-х увійшли в моду футболки-поло, які в 70-ті і 80-ті роки ХХ століття стали свого роду футбольним бумом у всій Європі. Англійські вболівальники стали відвідувати чемпіонати у Франції, Італії та Німеччині, звідки привозили з собою фірмовий одяг, який швидко став знаковим для фанатів. Такі марки, як Fred Perry, Lonsdale, Merc,

Lacoste і багато інших формували більшу частину гардероба фаната того часу. Типовою уніформою зразкового вболівальника стали тенісні сорочки та футболки-поло, напівспортивні джемperi, спортивне взуття, блідо-блакитні джинси. Взимку фани надавали перевагу лижним курткам і все тим же джинсам і кросівкам. Пізніше подібну моду перейняли вболівальники інших країн. Таким чином, стиль фанатів став єдиним у всій Європі.

На становлення чоловічого casual в значній мірі вплинув американський телесеріал «Поліція Маямі», трансльований з 1984 по 1990 р.р. Загально визнаною іконою стилю став персонаж на ім'я Джеймс Крокет, роль якого виконав Дон Джонсон (Don Johnson). У повсякденному житті герой серіалу носив однотонні футболки під клубні піджаки від Giorgio Armani, лянні штани, мокасини на голу ногу і сонцезахисні окуляри Ray-Ban. Джеймс Крокетт надавав перевагу речам пастельних тонів. Модними консультантами серіалу були Вернер Бальдессаріні (Werner Baldessarini), Джорджо Армані та Джанні Версаче. Художник по костюмах Бембі Брікстоун (Bambi Breakstone) стверджував, що «концепція серіалу - бути на вершині всіх останніх модних тенденцій Європи» [4].

«Вільний стиль» остаточно утвердився в моді в кінці 90-х років ХХ століття. Джорджо Армані першим запропонував поєднувати джинси, класичний піджак і футболку. На вуличну моду незабаром звернули увагу дизайнери, які відточили її і довели до ідеалу, зробивши більш масовою. Так стиль фанатів «Casuals» поширився і за межами стадіонів, ставши популярним повсякденним напрямком для городян. Модельєр Ніно Черруті (Nino Cerruti) створив цілий напрям в моді, названий ним «Недбала елегантність» (Casual Chic). Його відмінними рисами були мінімалістичні колекції з одягом з дорогих тканин простих фасонів, що характеризуються чіткими лініями і простими силуетами. Головною особливістю було майстерне комбінування не поєднуваних, як здавалося тоді, предметів гардероба. У кожному сезоні в колекціях Dolce & Gabbana також стали з'являтися футболки із зображеннями знаменитостей. Доменіко Дольче і Стефано Габбана пропонували поєднувати їх з «художньо роздертими» джинсами.

Таким чином, речі на кожен день стали ще більш універсальними й функціональними, наприклад, з'явилися сорочки без коміра. Для одягу стали характерні м'які лінії, що стали основною відмінною рисою модного тренду casual.

У 1999 році П'єрфранческо Джильотті (Pierfrancesco Gigliotti) і Мауріціо Модіка (Maurizio Modica) заснували бренд Frankie Morello, під ім'ям якого стали випускати колекції в різних напрямках стилю casual. Дизайнери використовували елементи джазової епохи 1920-30-х рр., запозичили також риси модного напрямку «диско» 1970-80-х років. У своїх інтерв'ю модельєри відзначали, що «естетика Frankie Morello базується на грі контрастів і кольорів, навмисному підкресленні недоліків, які проявляються в асиметричності крою, нерівних краях одягу тощо» [2]. Класичні сорочки, створені Джильотті і Модіка, були доповнені спортивними капюшонами, строгі сукні – об'ємними кишнями.

У XXI столітті стильовий напрям casual є одним з найпопулярніших модних трендів. У кожному сезоні дизайнери представляють у своїх колекціях функціональні, універсальні речі, з яких можна скласти гардероб на кожен день. Цей модний тренд став настільки широко вживаним, що своїй структурі був розділений провідними дизайнерами на певні підвиди [5], основними з яких можна вважати:

- Business-casual (бізнес-кежуал), що характеризується поєднанням класики і демократичності. В костюмі можуть бути використані різноманітні тканини, наприклад – трикотаж, вільні комбінації і смілива колірна гамма. Діловий кежуал допускає розстібнуту зверху сорочку, відсутність краватки, деталі неklasичного виду (накладні кишні, подвійна строчка). У вбранні business-casual допускаються пуловери, джемperi і светри, надіті під піджак.
- Smart-casual (смарт-кежуал) – більш вільний офісний образ у порівнянні з business-casual, елегантна повсякденність. В костюмі допускається використання більшої кількості аксесуарів, поєднання джинсів з піджаком, кардіганом або водолазкою, носіння сорочки або футболки без піджака. Smart-casual приділяє увагу різноманітності в кольорах, матеріалах і фасонах.
- All-out-casual (ол-аут-кежуал) – це невимушений образ, що характеризується поєднанням спортивних і базових предметів гардероба. При складанні образу використовуються футболки, майки, светри вільного крою. У речах присутній ефект потертості і деякої недбалості. Одягнутися таким чином можна, коли комфорт ставиться вище дотримання трендів, наприклад, збираючись на зустріч з друзями, прогулянку або поїздку за місто.
- Street-casual (стріт-кежуал) – яскравий напрям, в якому найбільшою мірою проявляється індивідуальність. Характеризується повною свободою вибору

предметів гардероба, їх поєднань і кольорів. Образ, складений в дусі street-casual, припускає сміливий крій одягу, помітні аксесуари.

- Sport-casual (спорт-кежуал) – це образ в спортивному повсякденному вбранні, доповнений джинсовим одягом. Для нього характерні дуті жилетки, прямі джинси, футболки, кросівки і кеди на тонкій підошві, кепки і спортивні сумки тощо.

Так, у 2015 році на Тижні моди в Мілані бренд Burberry Prorsum представив жіночу колекцію весна-літо 2016 в напрямі smart-casual. До неї увійшли тренчоти, топи, блузки, жакети, сукні та спідниці середньої довжини. Крістофер Бейлі, креативний директор Будинку моди, використовував в якості аксесуарів берети, об'ємні сумки, ремені, пояси та браслети. У чоловічій колекції, виконаної в дусі business-casual, були представлені тренчоти, брюки, сорочки, кардигани й піджаки. Дизайнер доповнив образи шийними хустками, ременями і краватками. Палітра двох колекцій була побудована в оливково-золотисто-зелених тонах. У чоловічих предметах одягу були присутні також темно-синій і чорний кольори [3].

Весняно-літня чоловіча колекція ще одного провідного Будинку моди, Alexander Wang, у 2015 році була виконана в тренді sport-casual. Олександр Вонг запропонував поєднувати пальто з кедами; шорти, штани і джинси носити з ветровкою чи олімпійкою. Образи були доповнені спортивними сумками і кросівками. Основними кольорами колекції стали сірий, темно-синій, білий і чорний.

До того ж, весняно-літня жіноча колекція Stefanel 2016 була створена в контексті smart-casual. У ній були присутні спідниці-міди в поєднанні з пуловерами і сорочками; піджаки, надіті поверх топів або блуз; сукні середньої довжини; комбінезони; шорти-бермуди в комплекті з сорочкою або кофтою; штани різних фасонів. В якості кольорової палітри були обрані насичений синій, сірий, білий, світло-жовтий тони. Образи були доповнені сумками і ременями.

Крім того, колекції в стильовому напрямі casual регулярно випускають Gucci, Trussardi, Tommy Hilfiger, Prada, Ports +1961, Dolce & Gabbana, Donna Karan, DSquared2, Frankie Morello, Thakoon, Pierre Cardin, Paul Smith, Stefanel, Viktor & Rolf, Diesel Black Gold, Giorgio Armani, Emporio Armani, Moschino, Dirk Bikkembergs, Burberry, Lacoste, Ralph Lauren, Zara, Mango, Marc Jacobs, Ermanno Scervino, Kenzo тощо.

Висновки

Дев'яності роки минулого століття стали остаточним затвердженням casual як стильового напрямку, і зараз він є найпоширенішим і найактуальнішим, вражаючи і модифікуючи інші стильові тренди, утворюючи різновиди, про які згадувалось вище.

Слід також зазначити, що розвиток модного напрямку casual був неможливим без впливу еkleктики [6]. Сама еkleктика, в сучасному модному розумінні, почала зароджуватись пізніше за casual, але саме вона дозволила йому в певній мірі розвинути, оскільки поєднує в одному ансамблі речі різні за стилем, а отже й виражає свободу вибору одягу, підкреслюючи індивідуальність його власника.

Сучасне суспільство визначає комфорт і практичність як одні з важливих чинників існування, що не може не відобразитись у сучасному костюмі. Стильовий напрям casual став чудовим вираженням потреб масового споживача, оскільки є універсальним і доречним майже для всіх випадків життя, коли формальність і консерватизм у одязі відступають на задній план. Завдяки концепції простоти і комфорту цей модний тренд набув значного поширення і навіть поділився на підтеми, кожна з яких має певне призначення, але не позбувається своєї оригінальної суті, що зробило casual найпопулярнішим трендом сьогодення. Вбираючи в себе певні еkleктичні елементи, casual є пластичним, демократичним, привабливо простим, водночас залишаючи місце для комбінаторики та індивідуального вибору. Він має чудові адаптаційні якості, які, безперечно, стосуються інших стилів (які певною мірою ще тримають свою чистоту), що може стати цікавим ґрунтом для подальших досліджень в цій сфері.

ЛІТЕРАТУРА

1. Стиль casual: характерные особенности, разновидности, фирмы-изготовители [Ел. ресурс]. – Режим доступу: <http://zapiskiprofana.ru/stil-casual/>
2. Casual [Ел. ресурс]. – Режим доступу: <https://wiki.wildberries.ru/styles/casual>
3. Осень-зима 2015/16 [Ел. ресурс]. – Режим доступу: <http://god-2016.com/moda/moda-sezona-osen-zima-201516-samye-aktualnye-tendencii>
4. Стиль [Ел. ресурс]. – Режим доступу: <http://www.pobiv.ru/art/Stil>
5. Чупріна Н. В. Casual як провідний стильовий напрям у сучасній індустрії моди / Н. В. Чупріна, Н. В. Яценко // Вісник ХДАДМ. – Харків: ХДАДМ. – 2015. – № 3. – С.32-37.

6. Чупріна Н. В. Еклектизм як засіб формування модних тенденцій в сучасній індустрії моди / Н. В. Чупріна, Т. М. Остапенко // Вісник ХДАДМ. – Харків: ХДАДМ. – 2014. – № 2. – С.51-55.

Casual как формирующий принцип и неотделимая составляющая современной моды

Чуприна Н. В., Смаженко В. С., Гудзь А. С.

Киевский национальный университет технологий и дизайна

В статье рассматриваются основные критерии влияния определенных модных тенденций XX века на структуризацию современных требований к одежде массового потребления. Охарактеризованы социо-культурные факторы становления модного тренда casual как комплексной основы современной моды. Проведен анализ принципов и этапов формирования проектного образа в современной индустрии моды. Сформированы критерии формирующего принципа эклектики в структуризации модного тренда casual в современной индустрии моды. На основе применения основных классификационных признаков определены характерные и специфические черты подвидов casual как актуального стилевого направления в моде.

Ключевые слова: мода, индустрия моды, эклектика, casual, модный тренд, стиль, проектный образ, стилевое направление

Casual as forming principle and inseparable constituent of modern fashion

Chouprina N. V., Smazhenko V. S., Gudz A. A.

Kyiv national university of technologies and design

In the article the basic criteria of influencing of certain fashion tendencies of XXth century on structure of modern requirements to the clothes of mass consumption are examined. Social and cultural factors of becoming of casual fashion trend as complex basis of modern fashion are described. The analysis of principles and stages of forming of project appearance in modern fashion industry is conducted. The criteria of forming principle of eclecticism in structure of casual fashion trend in modern fashion industry are formed. On the basis of application of main classification signs the common and specific characteristics of subspecieses of casual as an actual stylish trend in fashion are certain.

Keywords: fashion, fashion industry, eclecticism, casual, fashion trend, style, project appearance, stylish trend